

Informatīvs ziņojums par Eiropas Kopienas stratēģisko vadlīniju sagatavošanu ekonomiskai, sociālai un teritorijas kohēzijai

1. Eiropas Savienības kohēzijas politika pēc 2007.gada

2004.gada 18.februārī Eiropas Komisija publicēja 3.Kohēzijas ziņojumu, kas ietver EK analīzi par ekonomiskās un sociālās attīstības tendencēm ES, novērtējumu par līdzšinējiem ES Kohēzijas politikas rezultātiem, kā arī EK priekšlikumu par Kohēzijas politikas darbību pēc 2007.gada. Lai uzsāktu detalizētu diskusiju ar dalībvalstīm 2004. gada 14.jūlijā EK Eiropas Komisija publicēja jauno ES Kohēzijas politikas likumdošanas paketi – struktūrfondu un Kohēzijas fonda regulu priekšlikumus 2007.–2013.gada programmēšanas periodam. Saskaņā ar plānoto laika grafiku dalībvalstīm līdz 2005.gada vidum jāvienojas par galvenajiem principiem un nostādņām jaunajā likumdošanas paketē un jāpanāk politiska vienošanās starp dalībvalstīm par jauno likumdošanas paketi kopumā, lai to varētu apstiprināt 2005. gada beigās.

Salīdzinot ar 2000.–2006.gada programmēšanas periodu, Eiropas Komisija jaunajā ES Kohēzijas politikas likumdošanas paketē ir piedāvājusi virkni jauninājumu, samazinot fondu skaitu, lauksaimniecības un zivsaimniecības fondus turpmāk vairs nekvalificējot kā kohēzijas politikas sastāvdaļu, līdzšinējās Kopienas iniciatīvas un inovatīvās darbības integrējot kopējās programmās, kā arī vienkāršojot struktūrfondu programmēšanas un ieviešanas sistēmu.

Programmēšana

Eiropas Komisija piedāvā struktūrfondu programmēšanu īstenot 3 līmeņos:

- Eiropas Savienības līmenī (Kopienas stratēģiskās vadlīnijas ekonomiskai, sociālai un teritorijas kohēzijai),
- Dalībvalsts līmenī (Nacionālais stratēģiskais ietvardokuments),
- Fondu griezumā (Operacionālās programmas).

Kopienas stratēģiskās vadlīnijas ir politikas plānošanas dokuments, kurā definēti kohēzijas politikas finansējuma izlietošanas prioritārie virzieni, kuriem būtu jāparādās dalībvalstu izstrādātajos plānošanas dokumentos. Vadlīniju mērķis ir nodrošināt kohēzijas politikas sasaisti ar Lisabonas un Gēteborgas mērķiem. Vadlīnijas gatavo Eiropas Komisija, konsultējoties ar dalībvalstīm. Vadlīniju izstrāde notiek saskaņā ar Eiropas Nodarbinātības stratēģiju un Ekonomikas politikas vadlīnijām. Vadlīnijas apstiprina ES Padome. Vadlīniju pirmo projektu plānots izskatīt ES Padomē 2005.gada vasarā.

Nacionālais stratēģiskais ietvardokuments ir politikas plānošanas dokuments, kas nosaka kopējo struktūrfondu un Kohēzijas fonda finansējuma apguves stratēģiju konkrētajā dalībvalstī. Tas tiek izstrādāts balstoties uz Kopienas stratēģiskajām vadlīnijām. Nacionālā stratēģiskā ietvardokumenta mērķis ir nodrošināt kohēzijas politikas sasaisti ar nacionālajām prioritātēm un pamatot šo prioritāšu izvēli, kā arī nodrošināt koordināciju starp fondiem un operacionālajām programmām. Nacionālo stratēģisko ietvardokumentu izstrādā dalībvalsts, valsts pārvaldes iestādēm sadarbojoties ar reģionālajiem un sociālajiem partneriem. Nacionālo stratēģisko ietvardokumentu apstiprina Eiropas Komisija.

Operacionāla programma ir politikas plānošanas dokuments, kas detalizēti apraksta programmā ietvertās prioritātes, programmas ieviešanas sistēmu un nosacījumus. Par operacionālo programmu sagatavošanu atbild dalībvalsts, programmas apstiprina Eiropas Komisija. Vienkāršošanas nolūkos paredzēts, ka vienu operacionālu programmu var finansēt tikai viens fonds (ERAF vai ESF). Savukārt, Kohēzijas fonda un ERAF plānošanu var integrēt, izstrādājot tiem vienotas operacionālas programmas. Katrai operacionālajai programmai tiek noteikta vadošā iestāde, uzraudzības komiteja, audita iestāde un sertificējošā iestāde. Fondu ieviešanas koordinācijas uzlabošanas nolūkos dalībvalsts var notikt vienu administrācijas sistēmu vairākām operacionālām programmām.

Galvenie lēmumu pieņemšanas posmi kohēzijas politikas ieviešanai

Galvenie lēmumu pieņemšanas posmi	Indikatīvais lēmumu pieņemšanas laiks
ES Padomes un Eiropas Parlamenta lēmums par struktūrfondu un Kohēzijas fonda regulām	2005.gada vidus
ES Padomes lēmums par Kopienas stratēģiskajām vadlīnijām	2005.gada rudens
ES Padomes lēmums par Eiropas Savienības budžetu 2007.-2013.gadam	2005.gada nogale
EK lēmums par Nacionālo ietvardokumentu	2006.gada vidus
EK lēmums par Operacionālajām programmām	2006.gada rudens

2. Eiropas Komisijas piedāvājums Kopienas stratēģisko vadlīniju izstrāde

Kopienas stratēģisko vadlīniju izstrādi Eiropas Komisija uzsāka šā gada 20.janvārī, izsūtot dalībvalstīm Kopienas stratēģisko vadlīniju sagatavošanas darba dokumentu, kā arī divpusējo sanāksmju starp EK un dalībvalstīm laika grafiku. EK plāno tikties ar katru no dalībvalstīm divpusējā sanāksmē, lai pārrunātu EK priekšlikumu un uzklautu katras dalībvalsts viedokli par atbalsta jomām, kas būtu jāatspoguļo Kopienas stratēģiskajās vadlīnijās.

Kopienas stratēģisko vadlīniju sagatavošanas darba dokumentā Eiropas Komisija ir identificējusi desmit potenciālos atbalsta virzienus, kas veidotu Kopienas stratēģisko vadlīniju pamatu:

1. Pieejamības uzlabošana, tai skaitā transporta tīklu attīstība;
2. Elektroniskās pieejamības informācijai un pakalpojumiem veicināšana;
3. Tīrākas vides veicināšana, tai skaitā uzlabojot ūdens saimniecību un atkritumu apsaimniekošanu;
4. Kaitīgo izmešu mazināšana, veicinot energoefektivitāti un alternatīvās / atjaunojamās enerģijas lietošanu;
5. Efektīvas administrācijas attīstība, tai skaitā stiprinot nacionālā un reģionālā līmeņa administratīvo, institucionālo un tiesisko kapacitāti;
6. Darbaspēka palielināšana, tai skaitā veicinot iedzīvotāju ekonomisko aktivitāti, paildzinot darba mūžu, veicinot apmācību pieejamību un kvalitāti, atvieglojot vecāku ar bērniem pieeju darba tirgum;
7. Uz zināšanām balstītas ekonomikas attīstība, tai skaitā pētniecības stratēģiju veicināšana, esošā pētnieciskā un tehnoloģiskās attīstības potenciāla efektīva izmantošana, pētniecības infrastruktūras un aprīkojuma kvalitātes uzlabošana, pētniecības cilvēkresursu kapacitātes paaugstināšana un pētniecības tīklojuma attīstība;
8. Inovāciju veicināšana, tai skaitā universitāšu un lielo pētniecības centru konkurētspējas paaugstināšana, tehnoloģiju nodošana, jo īpaši mazajiem un vidējiem uzņēmējiem, sadarbības starp uzņēmumiem, kā arī starp uzņēmumiem un universitātēm veicināšana;
9. Finanšu pieejamības veicināšana, tai skaitā pieejas finansējumam mikro biznesam / jaunajiem uzņēmējiem, jo īpaši inovāciju jomā, veicināšana, identificēto tirgus nepilnību novēršana;
10. Pilsētvides un lauku teritoriju attīstība, tai skaitā pilsētu kā reģionālās izaugsmes dzinējspēka lomas nodrošināšana, sociālās atstumtības mazināšana, ekonomisko aktivitāšu dažādošana.

Saskaņā ar EK piedāvāto laika grafiku pirmās konsultācijas ar Latviju par Kopienas stratēģisko vadlīniju saturu paredzētas šā gada 7.martā. Pēc sarunu rezultātu apkopojuma EK plāno sagatavot pirmo Kopienas stratēģisko vadlīniju versiju, kuru plānots pārrunāt Prezidentūras organizētā ministru neformālā sanāksmē šā gada 20.maijā. Šā gada 17.jūnijā Kopienas stratēģisko vadlīniju pirmo redakciju plānots apstiprināt ar EK lēmumu.

3. Latvijas viedoklis par Kopienas stratēģiskajās vadlīnijās iekļaujamiem atbalsta virzieniem

Izvērtējot EK izstrādāto Kopienas stratēģisko vadlīniju sagatavošanas darba dokumentu Finanšu ministrija kopīgi ar valsts pārvaldes iestādēm, reģionālajiem un sociālajiem partneriem ir identificējusi potenciālos investīciju veidus, kas būtu jāiekļauj Kopienas stratēģiskajās vadlīnijās. Investīciju veidu identifikācija tika veikta izvērtējot EK izstrādāto ERAF, ESF un KF regulu projektos noteiktās atbalsta jomas, salīdzinot tās ar vienotā programmdokumenta atbalstāmajām aktivitātēm un Kohēzijas fonda projektiem un ar Kopienas stratēģisko vadlīniju sagatavošanas darba dokumentā minētajām atbalsta jomām. Dokumentā iekļauti tie investīciju veidi, kas ir īpaši svarīgi Latvijai, un līdz šim nav pietiekami uzsvērti EK dokumentos un regulu projektos.

Analīzes rezultātā tika identificētas šādas potenciālās atbalsta jomas:

I. Transports

1. Latvijai un citām Eiropas ziemeļos esošām valstīm, kur iedzīvotāju blīvums ir zems, par galveno problēmu izvērsas autoceļu infrastruktūras attīstība, nodrošinot attālināto reģionu sasaisti ar kopējo Eiropas tirgu, tāpēc papildus investīcijām TEN-T tīkla attīstībā, ir jāveic investīcijas arī pirmās un otrās šķiras ceļos, kas nodrošina pārējās teritorijas autoceļu savienojumu ar TEN-T;
2. lai nodrošinātu ilgtspējīgu satiksmes attīstību, ir nepieciešams nodrošināt atbalstu satiksmes drošības uzlabošanai visos transporta veidos;
3. ilgtspējīga sabiedriskā transporta attīstīšana, piemēram, pasažieru dzelzceļa, reģionālo lidostu attīstība u.c., lai uzlabotu dažādu valsts teritorijas daļu sasniedzamību, veicinātu labāku piekļuvi pasažieru pārvadājumu pakalpojumiem un to kvalitāti, kā arī lai atslogotu pamata transporta infrastruktūru;
4. nodrošināt jūras ostu pieejamību visa gada garumā gan no jūras, gan no sauszemes, kā arī novērst sastrēgumu draudus un veicināt ilgtspējīgu attīstību;
5. pat izmantojot visus pieejamus ES finansējuma avotus nebūs iespējams pārskatāmajā nākotnē (2007.-2013.) pilnvērtīgi integrēt Latvijas transporta infrastruktūru TEN-T (ar šajā programmēšanas periodā pieejamo finansējumu būs iespējams rekonstruēt atbilstoši ES standartiem mazāk kā 10% no kopējā TEN-T autoceļu tīkla), tāpēc Finanšu perspektīvas sarunās adekvāta līdzekļu nodrošinājuma jautājumam ir jāpievērš pastiprināta uzmanība.

II. Informācijas sabiedrība

6. atbalstam e-satura izveides iniciatīvu;
7. jāturpina līdzšinējās investīcijas tiešsaistes sabiedrisko pakalpojumu piekļuves uzlabošanai gan pakalpojumu sniedzēja, gan patērētāja pusē (tai skaitā jāturpina investīcijas sabiedriskās pārvaldes informācijas un sakaru tehnoloģiju infrastruktūrā, publisko interneta pieejas punktu izveidē un uzlabošanā visā valsts teritorijā);
8. jāattīsta arī lietotāju informētības un informācijas tehnoloģiju pielietošanas prasmju līmeni.

III. Vides aizsardzība

9. Ņemot vērā zemo vides infrastruktūras attīstības līmeni, jāturpina investīcijas:
  - a. ūdenssaimniecībā un ūdens resursu apsaimniekošanā visā valsts teritorijā;
  - b. atkritumu apsaimniekošanā, t.sk. sadzīves, radioaktīvo un bīstamo atkritumu apsaimniekošanā;
10. Līdzvērtīgi ņemot vērā zemo investīciju līmeni šajās jomās, papildus atbalsts nepieciešams:
  - a. dabas un bioloģiskās daudzveidības aizsardzībai;
  - b. vēsturiski piesārņoto teritoriju sanācijai;
11. Vēl jo projām ir nepieciešams valsts atbalsts noteiktām uzņēmumu grupām, lai pārvarētu pārejas perioda grūtības īstenojot vides aizsardzības prasības, t. sk., jaunu inovatīvu vides tehnoloģiju attīstībā un ieviešanā; rūpnieciskā piesārņojuma integrētā novēršanā;
12. Dabisko un tehnoloģisko risku novēršana un sekas likvidācija, tai skaitā stratēģiju izstrāde un ieviešana.

IV. Kioto+

13. klimata pārmaiņu un gaisa piesārņojuma samazināšana, īpaši, atjaunojamo energoresursu izmantošana, tai skaitā koģenerācijas procesā;
14. energoefektivitātes veicināšana, īpaši, siltumapgādes jomā;

V. Publiskās¹ pārvaldes efektivitāte

15. publiskās pārvaldes modernizācija;
16. vietējā līmeņa administratīvās kapacitātes stiprināšana;
17. partnerība principa iedzīvināšana publiskās pārvaldes darbā visos līmeņos, tai skaitā attīstot nacionālā, reģionālā un vietējā līmeņa iestāžu un privātā un nevalstiskā sektora sadarbību;

---

¹ Publiskā pārvalde, tai skaitā valsts pārvalde, pašvaldība un to institūcijas, tajā skaitā tiesiskās kapacitātes uzlabošana.

VI. Darbaspēks

18. Iedzīvotāju ekonomiskās aktivitātes veicināšana, tai skaitā uzņēmējdarbības un pašnodarbinātības attīstība, nodarbinātības pakalpojumu infrastruktūras un darba organizācijas sistēmas pilnveidošana.
19. Iedzīvotāju pielāgošanās darba tirgus prasībām veicināšana², tai skaitā pamatprasmju attīstīšana, kvalifikācijas celšana un pārkvalifikācijas iespēju nodrošināšana, īpaši mazāk attīstītājās valsts teritorijās;
20. Izglītības sistēmas efektivitātes paaugstināšana, veicinot izglītības un apmācības pakalpojumu kvalitāti vispārējā vidējā un profesionālajā izglītībā, kā arī augstākajā izglītībā, zinātnes un tehnoloģijas ietilpīgajās nozarēs un nozarēs ar augstu pievienoto vērtību;
21. Darba mūža paildzināšana, tai skaitā aktīvo nodarbinātības pakalpojumu un mūžizglītības sistēmas attīstība, darba vides kvalitātes uzlabošana, elastīga darba laika organizācija;
22. Investīcijas cilvēkresursu infrastruktūrā, tai skaitā izglītības un apmācības infrastruktūrā, darba tirgus un sociālajā infrastruktūrā, veselības un bērnu aprūpes infrastruktūrā.

VII. Zināšanu ekonomika un inovācijas

23. Pētniecības un tehnoloģiju attīstības potenciāla pilnveidošana, īpaši pētniecības un praktiskas apmācības infrastruktūras uzlabošana;
24. Latvijas augstskolu un pētniecības centru iekļaušanas Eiropas vienotajā zinātnes telpā, kā arī pētniecības tīklu attīstība visā valsts teritorijā, tai skaitā pielietojamas/lietišķas pētniecības attīstība;
25. Zināšanu pārnese – atbalsts uzņēmumu un universitāšu, pētniecības un tehnoloģiju centru saikņu uzlabošanai, īpaši atbalstot sadarbību starp universitātēm un mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, tai skaitā pielietojot modernas uzņēmējdarbības veicināšanas metodes (klasterus, biznesa un tehnoloģiju parkus utml.);
26. Atbalsts jauno tehnoloģiju komercializācijai;
27. Tehnoloģiju un zināšanu ietilpīgo un radošo nozaru attīstība.

VIII. Pieeja finanšu resursiem

28. Nodrošināt finanšu resursu pieejamību uzņēmumiem, veicinot uzņēmējdarbības garu, un sniedzot tiešu atbalstu, īpašu uzmanību pievēršot jaunu uzņēmumu veidošanas veicināšanai;
29. Tiešais atbalsts uzņēmumiem, kas sekmē darba vietu izveidi, infrastruktūras uzlabošanu un tautsaimniecības konkurētspēju.

---

² Pielāgošanas, tajā skaitā potenciālās un pastāvošās atsevišķu sabiedrības grupu diskriminācijas mazināšana darbaspēka tirgū.
FMzino_250205; “par Eiropas Kopienas stratēģisko vadlīniju sagatavošanu ekonomiskai, sociālai un teritorijas kohēzijai”

IX. Pilsētu un lauku teritoriju attīstība

30. Mazo un vidējo pilsētu lomas stiprināšana vietējās un reģiona ekonomikas attīstībā;
31. Teritorijas pievilcīguma uzlabošana, tai skaitā infrastruktūras izveide un rekonstrukcija, kā arī pakalpojumu³ nodrošināšana ar mērķi veicināt dzīves un uzņēmējdarbības vides kvalitāti;
32. Augsta ekonomiskā potenciāla nacionālās un reģionālās nozīmes tūrisma produktu izstrāde un attīstība;
33. Jaunu kultūras objektu un projektu attīstība, kā arī kultūras un vēstures mantojuma saglabāšana, veicinot tā izmantošanu vietējās ekonomikas attīstībā.
34. Speciāli pasākumi, lai mazinātu negatīvās atšķirības starp dažādām teritorijas daļām un to vienmērīgu attīstību
- a. energoapgāde (piemēram, dabas gāzes pieslēgumi);
  - b. ekonomiskās aktivitātes veicināšanas pasākumi ekonomiski vāji attīstītām teritorijām;
  - c. veco rūpniecības un militāro objektu sanācija;
35. Ir nepieciešams atbalsts mājokļa nozares restrukturizācijai, lai risinātu problēmas, kas ir saistītas ar dzīvojamā fonda pieejamību (sociālais aspekts), kvalitāti, energoefektivitāti, un novērstu tehnogēno risku, kas ir saistīts ar padomju laikā būvētā dzīvojamā fonda strauju nolietošanos;
36. Panākt pilsētu un lauku sabalansētu attīstību, veicinot ilgtspējīgu pilsētu un starppilsētu sabiedriskā transporta attīstību, nodrošinot pilsētu un lauku sasaisti, kā arī uzlabojot satiksmes organizāciju pilsētās.

X. Pārrobežu un starpvalstu sadarbība (*papildus punkts*)

37. Atbalstām EK ierosinājumu par pārrobežu, transnacionālo un starpreģionālo sadarbību. Attiecībā uz transnacionālo sadarbību, uzskatām, ka ir jāplašina piedāvātās atbalsta jomas ar telpiskās attīstības pieejas un rīcību veicināšanu, institūciju un kapacitātes stiprināšanu

Finanšu ministrs	Valsts sekretāre	Juridiskā departamenta direktore	Par kontroli atbildīgā amatpersona	Atbildīgā amatpersona
O.Spurdziņš	V. Andrējeva	E. Strazdiņa	M.Radeiko	K.Veitners

25.02.2005. 08:30

1 799

K.Veitners

7083877, krisjanis.veitners@fm.gov.lv

³ Vispārējās nozīmes sabiedriskie pakalpojumi.

FMzino_250205; "par Eiropas Kopienas stratēģisko vadlīniju sagatavošanu ekonomiskai, sociālai un teritorijas kohēzijai"